

VETERİNER HEKİMLİĞİ

MEVZUAT VE ETİK AKIL NOTLARI

Editör: **Prof. Dr. R. Tamay BAŞAĞAÇ GÜL**

- Mevzuat ve Etik Temel Kaynaklarının **Özetleri**
- Akılda Kalmayı **Kolaylaştıran Format**
- Kolay Öğrenmeyi Sağlayan **Tablolar**
- Öğrenmeyi Kolaylaştıran **Görseller**
- Uyarıcı **Dikkat Kutuları**

**BİLİNMESİ
GEREKENLER
ÖZETLENDİ**

**GÜNEŞ TIP
KITABEVLERİ**

VETERİNER HEKİMLİĞİ MEVZUAT VE ETİK AKIL NOTLARI

Referans Kaynaklar Sizin İçin Özetlendi!

Editör

Prof. Dr. R. Tamay BAŞAĞAÇ GÜL

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

VETERİNER HEKİMLİĞİ MEVZUAT VE ETİK AKIL NOTLARI

Copyright © 2023

Bu Kitabın her türlü yayın hakkı **Güneş Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.**'ne aittir.
Yazılı olarak izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kısmen veya tamamen kopya edilemez;
fotokopi, teksir, baskı ve diğer yollarla çoğaltılamaz.

ISBN 978-975-277-957-0

Seri Editörü: Prof. Dr. Ender Yarsan

Genel Yayın Yönetmeni: Murat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı: Polat Yılmaz

Yayın Danışmanı ve Tıbbi Koordinatör: Dr. Ufuk Akçıl

Yayına Hazırlama: Güneş Dizgi-Grafik Tasarım Birimi

Baskı: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Hiz. San. Tic. A.Ş.

Saray Mahallesi 126. Cadde No: 20 Kahramankazan / Ankara

Telefon: 0312 802 00 53-54

Sertifika No: 49599

UYARI

Veteriner hekimliği mevzuatı, veteriner hekimlerin mesleki uygulamaları sırasında uymak ve uygulamak zorunda oldukları kurallar bütününü ifade etmektedir. Bu kitap, veteriner hekim adaylarına yasal yükümlülükleri hakkında bilgi vermek ve meslek etiği konusunda farkındalık yaratmak amacıyla hazırlanmıştır. Medikal bilgiler gibi veteriner hekimliği mevzuatı da zaman zaman değiştirilmekte ya da güncellenmektedir. İlgili mevzuatın takip edilmesi veteriner hekimlerin görevidir.

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. İskele Sokak
No: 4 / A Kadıköy / İstanbul
Tel: (0216) 546 03 47

www.guneskitabevi.com
info@guneskitabevi.com

ÖNSÖZ

Normlar, belirli bir gruba düzen getirmek, belli bir grubun üyelerinin davranışlarını belirlemek ya da üyeler arasındaki toplumsal ilişkilerin nasıl kurulacağını göstermek için ortaya konulan gereklilik önermeleri niteliğindeki kurallardır. Belirli bir toplumsal rolü üstlenen ya da kendini o rol içinde bulan kişilerin rolünün gerektirdiği normlara göre davranmaları ve başka kişilerin yapip ettiklerini de bu normlara göre değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda veteriner hekimliği mevzuatı; veteriner hekimlerin mesleki uygulamaları sırasında uymak ve uygulamak zorunda oldukları yazılı hukuk normlarından oluşmaktadır.

Kuşuradi meslek etiğini; “kişilerin sahip oldukları dünya görüşlerinden, kültürlerinden, ideolojilerinden, dinlerinden bağımsız olarak uygulamaları beklenen ‘özel türden’ normlar” olarak tanımlayarak “evrensel” olduğu farz edilen bu tür yazılı norm kodlarını, bildirgelerini “ahlaklılık bildirgeleri” ya da “kodları” olarak adlandırmaktadır. Böyle normlara uygun davranmak; değerlerin korunması olasılığını arttırsa da - eylemde bulunulan her bir durum tek ve eşsiz olduğundan etik açıdan değersiz davranılması riskini de taşımaktadır. Bu noktada; veteriner hekimliği uygulamaları için hazır reçete niteliğindeki hukuk kurallarının ve meslek etiği kodlarının yanısıra mesleki uygulamalar sırasında ortaya çıkabilecek değer sorunlarının tartışıldığı teorik bir etik alanının varlığının ve genişliğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu kitap; veteriner hekim adaylarına hukuki yükümlülükleri ve meslek etiği normları hakkında bilgi vermek ve onların, etik değerleri korumak için ne yapmaları gerektiğini bulmalarına yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Okuyucunun ilgisini çekmesini diliyor; emekleri ve iş birlikleri için katkıda bulunan tüm yazarlara ve nazik yardımları için Güneş Tıp Kitabevleri Proje Sorumlusu Dilek Doğanay’a içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. R. Tamay BAŞAĞAÇ GÜL

Editör

KATKIDA BULUNANLAR

(Soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır)

Prof. Dr. R. Tamay BAŞAĞAÇ GÜL

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji
Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Savaş Volkan GENÇ

Burdur Mehmet Âkif Ersoy Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi
ve Deontoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Berfin MELİKOĞLU GÖLCÜ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi
ve Deontoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Abdullah ÖZEN

Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve
Deontoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Rahşan ÖZEN

Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji
Anabilim Dalı

Prof. Dr. Türel ÖZKUL

Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve
Deontoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Şule SANAL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi
ve Deontoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Asuman UYGUNTÜRK

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi
ve Deontoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Aytaç ÜNSAL ADACA

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve
Deontoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Nigar YERLİKAYA

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve
Deontoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Erhan YÜKSEL

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi
ve Deontoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜKSEL

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Veteriner
Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve
Deontoloji Anabilim Dalı

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

VETERİNER HEKİMLİĞİ MEVZUATI - TEMEL KAVRAMLAR 1

Prof. Dr. R. Tamay BAŞAĞAÇ GÜL

Bölüm 2

VETERİNER HEKİMLİĞİN İCRASINDA TEMEL KANUNLAR (6343 VE 5996 SAYILI KANUNLAR). 9

Dr. Öğr. Üyesi Savaş Volkan GENÇ

Bölüm 3

KLİNİK VETERİNER HEKİMLİĞİ MEVZUATI 17

Doç. Dr. Berfin MELİKOĞLU GÖLCÜ

Bölüm 4

4934 VE 5199 SAYILI KANUNLAR ÇERÇEVESİNDE VETERİNER HEKİMLERİN GÖREV - YETKİ VE SORUMLULUKLARI 27

Dr. Öğr. Üyesi Asuman UYGUNTÜRK

Bölüm 5

UYGULAMA YÖNETMELİĞİ 37

Prof. Dr. Şule SANAL

Bölüm 6

ETİĞE GİRİŞ: TEMEL KAVRAMLAR. 49

Dr. Öğr. Üyesi Erhan YÜKSEL

Bölüm 7

VETERİNER HEKİMLİĞİNDE TEMEL ETİK İLKELER 59

Prof. Dr. Rahşan ÖZEN

Bölüm 8

ETİK KARAR VERME SÜRECİ 67

Prof. Dr. Abdullah ÖZEN

Bölüm 9

HAYVAN HAKLARI VE HAYVAN REFAHI. 83

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YÜKSEL

Bölüm 10**HAYVAN KULLANIM ETİĞİ 91**

Prof. Dr. Türel ÖZKUL

Bölüm 11**VAKA ÖRNEKLERİ - I 103**

Doç. Dr. Nigar YERLİKAYA

Bölüm 12**VAKA ÖRNEKLERİ - II 107**

Dr. Öğr. Üyesi Aytaç ÜNSAL ADACA

Yargı kararlarına göre veteriner hekimliğinde malpraktis kıstasları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Veteriner hekimin eylemleri, ortalama bir veteriner hekimin sağlayacağı mesleki standartların altına düşmüş olmalıdır.
- Müdahale ile zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Zarar, tesadüfen olmamalıdır.
- Hayvan sahibinin kusuru olmamalı ya da az olmalıdır. Durum böyleyken yine de veteriner hekimin eklenen bir kusuru olduğu ispatlanırsa, tazminatta indirimle gidebilir.

- Kitabımızın bu bölümünde son olarak veteriner hekimliği mevzuatında geçen ünvan tanımlarına yer verilecektir.

- **Resmi Veteriner Hekim:** 5996 sayılı Kanun kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapan Bakanlık personeli veteriner hekimdir.
- **Serbest Veteriner Hekim:** 6343 sayılı Kanuna göre mesleğini serbest olarak icra etme yetkisine sahip veteriner hekimdir.
- **Yetkilendirilmiş Veteriner Hekim:** Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışında verilecek resmi görevleri yürütmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilen veteriner hekimdir.
- **Kamu Veteriner Hekimi:** 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışan veteriner hekimdir.

KAYNAKLAR

- Akıntürk T.**, Hukuka Giriş (11. Baskı). Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2009, s. 344.
- Anayurt Ö.**, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları (20. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 488.
- Aydın N.**, Hukuka Giriş: Temel Kavramlar. Ankara: Adalet yayınevi, 2009, s. 376.
- Başagaç Gül R.T.**, Mevzuat Temel Kavram ve Yaklaşımlar (İçinde: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Laborant ve Veteriner Sağlık Önlisans Programı Veteriner Hizmetleri Mevzuatı ve Etik Ders Kitabı, Ed. R. T. Başagaç Gül), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, 2011, s. 2-13.
- Bekman M.**, Veteriner Kongreleri ve İtilafnameleri. İstanbul: Marifet Basımevi, 1945, s. 100.
- Bilge N.**, Hukuk Başlangıcı (22. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s. 325.
- Gözler K.**, İngilizce Karşılıklarıyla Hukukun Temel Kavramları (17. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi, 2019, s. 352.

Veteriner Hekim Odaları

Veteriner Hekim Odaları, sınırları içinde en az 30 veteriner hekim bulunan her il merkezinde veya komşu iller birleşerek en az 30 veteriner hekimin bulunduğu bölgelerde Merkez Konseyi kararıyla kurulur.

- Kamu kurumlarında çalışan veteriner hekimler ile herhangi bir nedenle mesleğini icra etmeyen veteriner hekimlerin bulundukları ilin/bölgenin odasına kayıt olmaları isteğe bağlıdır. Bir odanın faaliyet bölgesinde çalışmak isteyen **serbest veteriner hekimler** ise bir ay içinde o odaya kayıt olmak ve üyelik görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Veteriner Hekim Odaları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Haysiyet Divanı gibi organlardan oluşur.

Oda Genel Kurulu

- Kanunda “*Umumi Heyet*” olarak geçer. Olağan şartlarda iki yılda bir Eylül ayında; olağanüstü durumlarda ise Yönetim Kurulunun çağrısı ile en geç bir ay içinde toplanır. Yönetim Kurulunun ve Denetleme Kurulunun yıllık çalışma raporlarını, bilançosu ve yeni yıl bütçe taslağını incelemek, kabulü halinde taslağı onaylamak, Yönetim Kurulu tarafından sunulan teklif ve konuları değerlendirmek, süresi sona eren Yönetim Kurulunu -uygunsa- aklamak ve yeni Yönetim Kurulunun seçimini gerçekleştirmek, Büyük Kongreye katılacak delegeleri ve yedeklerini, iki hesap denetmeni ile Haysiyet Divanı üyelerini ve yedeklerini seçmek Oda Genel Kurulunun görevleri arasında yer almaktadır.

Oda Yönetim Kurulu

- Kanunda “*Idare Heyeti*” olarak geçen Yönetim Kurulu, iki yıl için seçilen beş üyeden oluşur. Yönetim Kurulu, odanın iki yıllık faaliyetlerine ait rapor ile bilançosunu ve yeni döneme ait bütçe taslağını hazırlayarak hesap denetmeni raporlarıyla birlikte Genel Kurula sunar; bir örneğini de Merkez Konseyine gönderir. Oda Yönetim Kurulu; meslek mevzuatının uygulanmasını sağlamak, mevzuata aykırı girişimleri önlemek, Asgari Ücret Tarifesini hazırlayarak Merkez Konseyine onaylatmak, üyeleri veya üyeleri ile iş veya hasta sahipleri arasında çıkacak ihtilafları gerektiğinde hakem usulüne başvurarak çözmek, deontolojiye ve kamu yararına aykırı harekette bulunan üyeleri Haysiyet Divanına sevk etmek, üyelerinin mesleki gelişimleri için çalışmak ve meslek onurunun

Ötanazi

5996 sayılı Kanuna göre hayvanlara ötanazi yapmak yasaktır. Ancak;

- a) Hayvanlara acı ve ıstırap çektiren veya iyileşme durumu bulunmayan hastalık durumlarında,
- b) Akut bulaşıcı bir hayvan hastalığının önlenmesi ya da eradikasyonu amacıyla veya insan sağlığı için risk oluşturan durumlarda,
- c) Davranışları insan ve hayvanların hayatı ve sağlığı için tehlike teşkil eden ve olumsuz davranışları kontrol edilemeyen durumlarda veteriner hekim tarafından ötanazi yapılmasına karar verilebilir.

Ötanazi işlemi veteriner hekim tarafından veya veteriner hekim gözetiminde gerçekleştirilir.

Veteriner Sağlık Ürünleri

- 5996 sayılı Kanunun “Tanımlar” kısmında veteriner sağlık ürünleri ile ilgili tanımlara da yer verilmiştir.

Veteriner Sağlık Ürünleri, veteriner tıbbi ürünleri ve tıbbi olmayan veteriner ürünlerini kapsamaktadır.

Kanuna göre;

- **Veteriner Tıbbi Ürünleri:** Hayvana uygulanmak ya da hayvan için kullanılmak amacıyla tüm üretim aşamalarından geçerek kullanıma hazır hale getirilmiş etkin madde ihtiva eden ürünleri ve veteriner biyolojik ürünlerini (bkz. 3 (78). Madde),
- **Tıbbi Olmayan Veteriner Sağlık Ürünleri:** Hayvana uygulanmak ya da hayvan için kullanılmak amacıyla tüm üretim aşamalarından geçerek kullanıma hazır hale getirilmiş ilaç niteliğinde olmayan ürünleri (bkz. 3 (69). Madde),
- **Veteriner Biyolojik Ürünleri:** Hayvanlarda aktif veya pasif bağışıklık oluşturmak, bağışıklığın seviyesini ölçmek veya hastalık teşhisi için hazırlanmış aşı, serum gibi ürünler ile teşhis kitlerini (bkz. 3 (74). Madde),
- **Veteriner Ecza Deposu:** Yalnızca veteriner sağlık ürünlerinin toptan satışının yapıldığı, eczacı veya veteriner hekim sorumluluğunda faaliyet gösteren ecza depolarını (bkz. 3 (75). Madde),
- **Veteriner Sağlık Sertifikası:** Hayvan ve hayvansal ürünlerin bu Kanunda belirlenen sağlık şartlarına uygun olduğunu gösteren, **resmi veteriner hekim** tarafından düzenlenen belgeyi (bkz. 3 (76). Madde) ifade etmektedir.
- Veteriner sağlık ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtımı, nakliyesi, depolanması, reçeteli ya da reçetesiz satışı, onayı, kontrolü ve teminine ilişkin işlemler Bakanlık tarafından belirlenmektedir. Veteriner tıbbi ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı ve piyasaya arzı için ise Bakanlıktan onay alınması zorunluluğu vardır.

İstenen belgeler ve bir dilekçe ile muayenehane/polikliniğin açılacağı yerdeki mülki idari amirliğe müracaat edilir

Bu belgeler, İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şubesi tarafından incelenir

Açılması planlanan muayenehane/polikliniğin yerinde ayrıca inceleme yapılır

İncelemeler sonucunda Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği hükümlerine uygun bulunan işyerlerine, Valilik oluru ile İl Müdürlüğünce ruhsat verilir.

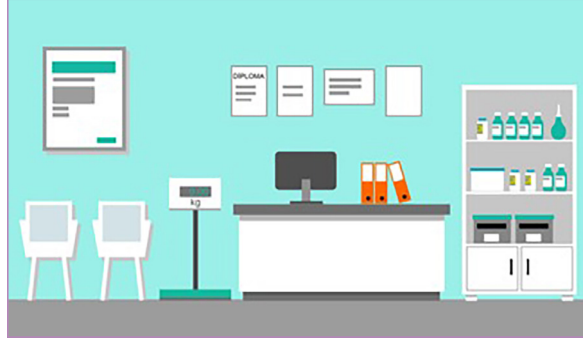
Poliklinikler aynı il sınırları içinde poliklinik açma şartlarını yerine getirerek şube açabilirler.

Hayvan Hastanesi Açma İşlemleri

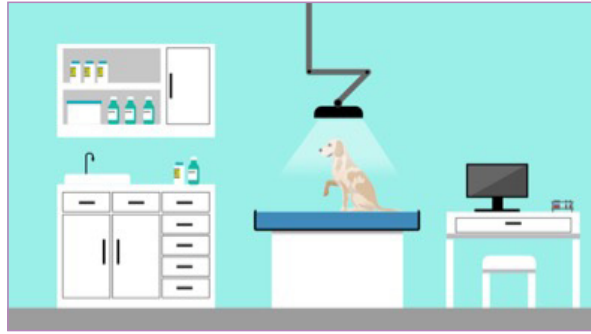
- Hayvan hastanelerinin faaliyete geçirilmesinde hastanenin kurulması ve ruhsat alınmasını içeren iki aşamalı bir iş akışı gerçekleştirilmelidir.

1. Hastane Kurma İzni

- Hastane kurmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerden istenen belgeler aşağıdaki gibidir:
 - Hastane sahibi tarafından doldurulmuş beyanname
 - Hastane yerleşim yeri ve çevresine ait bilgileri gösteren, ilgili imar müdürlüğünce onaylanmış 1/500 veya 1/1000 ölçekli plan
 - Hastaneye ait tüm bölümleri içeren detaylı, teknik şekil kurallarına göre hazırlanmış bir adet proje
 - Hastane için bağlı bulunduğu belediyeden alınan su kullanma belgesi
 - Hastane binası kira ise kira sözleşmesinin, değilse tapu senedinin aslı veya onaylı sureti
 - Tüzel kişilerin için Ticaret Sicil Gazetesi, imza sirküleri ve yönetim kurulu kararı

Şekil 3.3. Veteriner Hekim Odası Örneği (Grafik Tasarım: Emre Gölcü)

Şekil 3.4. Muayene Odası Örneği (Grafik Tasarım: Emre Gölcü)

Kayıt Sistemi

- Muayenehane, poliklinik ve hayvan hastanelerinde Reçete, Hayvan Muayene Kayıt Defteri/ Klinik Protokol Defteri ve Denetim Defteri bulundurulması zorunluluğu vardır.
- **Reçete:** Muayenehane-polikliniğin ismini taşıyan reçetede; veteriner hekimin adı, soyadı, diploma numarası, varsa uzmanlık belgesi numarası, adres, tarih, imzası, hayvana ait kimlik ve adres bilgileri, kullanılması tavsiye edilen ürün veya terkipler ile uygulamalar hakkında bilgiler bulunur (**Şekil 3.5.**).
- **Hayvan Muayene Kayıt Defteri / Klinik Protokol Defteri:** Hayvanın tür, ırk, cinsiyet, yaş ve kimlik numarası ile muayene edildiği tarih, hayvan sahibinin adı ve adresi, hastanın şikâyeti, teşhis edilen hastalık, tedavi şekli ve reçete bilgileri ile veteriner hekimin adı bu deftere kaydedilir (**Şekil 3.6.**).
- **Denetim Defteri:** Bakanlık merkez teşkilatı ve il müdürlükleri tarafından yapılacak denetim ve teftiş sonuçlarının yazıldığı defterdir (**Şekil 3.7.**). Hastanelerde tespit edilen hususlar, ayrıca Denetim Tutanağı düzenlenerek hastane sahibine tebliğ edilir.
- Yukarıdaki defterlerin her sayfası, İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı Şube Müdürlüğüne mühürlenir.

- 4934 sayılı Kanunun 10. ve 11. Maddeleri veteriner hekimliği açısından özel hükümler içermektedir.

4934 sayılı Kanunun 10. Maddesi ile bir ev hayvanının dış görünüşünü değiştirmeye yönelik; tedavi edici nitelik taşımayan aşağıdaki cerrahi müdahaleler yasaklanmıştır:

- a) Kuyruğun kesilmesi
- b) Kulakların kesilmesi
- c) Ses tellerinin alınması
- d) Tırnak ve dişlerin sökülmesi

Bu yasaklamalara bir veteriner hekimin; tıbbî nedenler veya özel bir hayvanın yararı için tedavi edici nitelik taşımayan müdahaleyi gerekli görmesi durumunda ya da üremenin önlenmesi amacıyla izin verilmektedir.

- Kanunda; hayvanın şiddetli acı çekeceği veya çekme olasılığı bulunan ameliyatların anestezi uygulanarak ve bir veteriner hekim tarafından veya onun gözetiminde gerçekleştirilebileceği; anestezi gerektirmeyen operasyonların ise ulusal mevzuata uygun olarak yetkili bir kişi tarafından yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

4934 sayılı Kanunun 11. Maddesine göre, olağanüstü ve acil durumlar dışında bir ev hayvanı, ancak bir veteriner hekim veya diğer bir yetkili tarafından öldürülebilir.

Bu Maddede; öldürmenin, şartların gerektirdiği asgari düzeyde fiziksel ve manevi acı verecek şekilde gerçekleştirileceği belirtilerek, seçilen yöntem (- acil durumlar dışında - ani şuur kaybı ve ölümü gerçekleştirecek ya da derin genel anestezi ile başlayıp bunu kesin ve mutlak ölümü sağlayacak işlem izleyecek) de açıklık getirilmiştir. İlgili Maddeye göre öldürmeden sorumlu kişi, hayvanın cesedi yok edilmeden önce o hayvanın öldüğünden emin olacaktır.

11. Madde ile aşağıdaki öldürme yöntemleri yasaklanmıştır:

- a) Derin genel anestezi ve kesin ölümün gerçekleşmemesi durumunda, hayvanı boğma veya onun nefessiz kalmasına neden olacak diğer yöntemler,
- b) Ani şuur kaybı ve ölüm / derin genel anestezi ve kesin ölümü sağlayacak dozu ve uygulaması kontrol edilemeyen herhangi bir zehirli madde veya ilaç kullanımı,
- c) Ani şuur kaybı meydana getirmeden yapılan elektrikle öldürme.

Meslek Onurunu Zedeleyici Davranışlardan Kaçınma

- Uygulama Yönetmeliğinin 64. Maddesi ile veteriner hekimlerin, mesleklerini doğrulukla icra etme ve onu yüceltme yükümlülüklerinin altı çizilmiş; meslek onurunu zedeleyici davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarına vurgu yapılmıştır. Ancak hangi davranışların meslek onurunu zedeleyici davranış kapsamında değerlendirilebileceğine açıklık getirilmemiştir. Dolayısıyla bir veteriner hekim için örneğin bu yönde yapılan şikâyetle bağlı bir soruşturmada, şikâyetle konu olan durum/eylem ya da yaklaşımın meslek onurunu zedeleyici bir nitelik taşıyıp taşımadığı, soruşturmayı yürüten ilgili oda haysiyet divanının veya -itiraz halinde- değerlendirmeyi yapacak olan Yüksek Haysiyet Divanının takdirine bağlıdır.

İlk Yardım

Veteriner hekimliğinde ilk yardım, hayvanlarda meydana gelen acil durumlarda hayati tehlikeyi ortadan kaldırmak, yaşamsal fonksiyonların sürdürülmesini sağlamak, durumun daha da kötüleşmesini önlemek ve iyileşmeyi kolaylaştırmak amacıyla yapılan ilk müdahaledir.

- Uygulama Yönetmeliğinde; *“veteriner hekim, görevi ve uzmanlığı ne olursa olsun zorunlu ve acil durumlarda hayvanlara ilk yardım yapabilir”* ifadesi ile veteriner hekim için ilk yardım zorunlu bir müdahale olarak değil; bir seçenek olarak sunulmuştur. İlgili maddenin (Madde 66) devamında; bir zorlama karşısında veteriner hekime ilk yardımı reddetme hakkı da tanınmıştır.

Sır Saklama Yükümlülüğü

- Beşerî hekimlikte hasta ile hekim arasında güvene dayalı tedavi ilişkisinin doğal bir sonucu olan ve meslektaşlar arası ilişkileri de kapsamına alan sır saklama yükümlülüğü hukuk metinleriyle düzenlenmiş önemli bir konudur. Sır saklama yükümlülüğü bağlamında nelerin sır olarak nitelendirilebileceği tartışmalı bir konudur. Genel olarak bir kimsenin görerek, duyarak ya da hissederek öğrendiği - saklı ve gizli tutulması gereken bir bilgi olan sırrın en önemli özelliği aleniliğinin bulunmaması ve saklanmasında sahibinin yararının olmasıdır.
- Beşerî hekimliğe göre çok daha yakın zamanlarda olsa da veteriner hekimliğinde de sır saklama yükümlülüğü meslek mevzuatına dahil edilmiş; Uygulama Yönetmeliğinin 68. Maddesinde düzenlenmiştir.

Uygulama Yönetmeliğine göre veteriner hekim, meslek ve sanatını uygularken öğrendiği sırları, yasal zorunluluk olmadıkça açıklayamaz.

yargı, bilgi temelli değilse objektif olamaz. O yüzden kanaatlerin yarattığı kaostan kurtulmanın yolu bilgiyi kullanmaktan geçmektedir. Bunu daha anlaşılır kılmak için basit bir soru ile ilerleyelim. Şimdi sizlere biri cam biri de plastik olan iki şişe göstersem ve bunlardan hangisini kullanmamın ‘doğru’ ya da ‘daha doğru’ olduğunu sorsam ne derdiniz? Çok büyük bir grup tabi ki “cam!” diye cevap verirdi. “Peki niye cam?”. Bununla ilgili birçok gerekçe sunulabilir. Kanserojen maddeler içermemesi, anti-ultraviyole yaklaşımlarla geliştirilmiş olması, içinde saklanan yiyecek veya içeceklerin zararlı kimyasallarla bulaşma riskinin olmaması gibi. Peki, bunları nereden biliyoruz? Bunlar bilimsel çalışmalarla ulaşılmış ve pek çok bilim insanı gruplarınca doğrulanmış sonuçlardır. Dolayısıyla cam kullanımının plastik kullanımından daha sağlıklı ve çevreci bir yaklaşım olduğunu söylemek için bilgiye dayanıyoruz.

Vaka 2: Diyabetli Gebe Köpek

“Kliniğinizin kayıtlı hastası olan dört yaşındaki Golden Retriever ırkı köpek parkta gezdirilirken, sahibinin dikkatsizliği sonucu bir erkek köpek ile çiftleşiyor. Bu olaydan dört hafta sonra, hayvan sahibi endişelenerek köpeği kliniğinize getiriyor ve gebelik muayenesi yapmanızı istiyor. Ultrason muayenesi sonrasında köpekte yaklaşık bir aylık gebelik teşhis ediyorsunuz. Hayvan sahibi köpeğinin diyabet hastası olması dolayısıyla sorunlu olacağını düşündüğünden gebeliğin sonlandırılmasını istiyor.” Ne yapardınız?

(Bu vaka Veteriner Hekim Eser Can Erdam’dan alınmıştır.)

■ Vaka 2 ile ilgili kararımızı verirken de bazı soruların bilgiye dayalı cevaplarından yararlanmamız gerekecek: ‘Hayvanın hangi tip diyabet olduğu’, ‘Bu tip diyabetin genetik olup olmadığı’ ‘Gebeliğin devamının annenin sağlığını tehdit edip etmediği’ gibi. Bu soruların cevaplanıp doğru bir karar verilebilmesi için dahiliye ve doğum uzmanı konsültasyonu ile elde edilecek bilimsel bilgiden yararlanacağız. Bu örnekte de kararımızın etik açıdan savunulabilir olması için bilgi ile temellendirme yoluna gitmek durumundayız.

■ Buradan hareketle etiğin amacının, iyi temellendirilmiş ahlaki kararlar aldırma olduğu anlaşılmaktadır. Bilgi, ahlakiliğin

temel taşıdır. Bu yönüyle etik, bir **aydınlanma projesidir**. Etik, ahlaki çözümler konusunda hiç kimsenin doğuştan bir başkasından daha yetkin olmadığını, olsa olsa herhangi bir konuda daha bilgili, daha aydın olduğunu anlamamızı sağlar. Dolayısıyla, bilgi varken kendi başımıza kararlar verebileceğimizi ve başka kimseye (otorite/yetkin kişiler) ihtiyaç duymayacağımızı gösterir. Bireyleri vesayet altına girmekten kurtarır, özgürleştirir. Yani aynı zamanda bir **özgürlük projesidir**. Başkalarının doğrularıyla yaşayagelmiş insanların, kendilerini gerçekleştirebilmesi için uygun bir zemin oluşturmuş olur.

■ Ancak burada yazılanlardan, bilgili insanın -her koşulda- ahlaki olacağı şeklinde bir sonuç çıkarılabilir ve buna içten içe itiraz edebilirsiniz. Bu da oldukça haklı bir itirazdır. Oysa burada anlatılmak istenen, ahlaki yargılara bilgi sayesinde varılabileceği; ancak

lumsal bir duyarlılık oluşmuştur (Şekil 10.2. ve 10.3.). Bu duyarlılık, bilimsel çalışmalarda kullanılan hayvanların refahına ilişkin etik standartların geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Şekil 10.2. Çeşitli hayvan figürlerinden oluşan bu anıt Tokyo'da bulunan Veteriner Fakültesi bahçesinde yer almaktadır.

Şekil 10.3. Her yıl akademisyen ve öğrenciler, bilimsel amaçlı kullanılan hayvanların refahına yönelik çalıştaylar gerçekleştirirler. Çalıştayların ardından bilimsel amaçlar uğruna ölen hayvanlara saygılarını sunmak için bu anıta çiçek koyarak çok güzel bir empati örneği verirler.

- Deney sürecinde sağlanması gereken etik standartlar ve deneylerde kullanılan hayvanların refahı **etik kurullar** ile güvence altına alınmıştır. Hayvanlar üzerinde deney yapacak araştırmacılara yönelik eğitim, sertifika programları düzenlemek, yapılacak deneysel çalışmalara onay vermek ve bu çalışmaları etik açıdan denetlemek bu kurulların görevleri arasında yer almaktadır.

Bilimsel araştırmalarda ya da deneysel çalışmalarda hayvan kullanımına yönelik etik standartların ve yasal düzenlemelerin dayanağını İngiliz araştırmacılar W. M. S. Russell ve R. L. Burch tarafından geliştirilen ve İngilizce başlıklarından dolayı 3R'ler olarak anılan **Replacement**, **Reduction** ve **Refinement** ilkeleri oluşturmuştur.

- Konu ile ilgili yasal düzenlemelere olduğu kadar rehber kitaplara da esas teşkil eden 3 R'ler, zaman içerisinde daha da geliştirilmiştir. Örneğin, araştırmacıların-bilim insanlarının deneklerine karşı sorumluluklarını ifade eden "**Responsibility**" ilkesi, deney sonrası hayvanların rehabilite edilerek doğaya salınmasını öngören "**Rehabilitation**" ilkesi, hayvan kullanımının azaltılması amacıyla deney hayvanlarının tekrar kullanımını öneren "**Reuse**" ilkesi ve diğerleri yeni R'ler olarak telaffuz edilmeye başlanmıştır.

sebebiyle bu ilçeye gelmek zorunda olduğunuzu, bölge halkıyla iletişim kurmanızın nedeninin kendinize taciz edilebilecek “yeni kurbanlar” aramanızdan kaynaklandığını bölge halkına duyuracağını söylüyor. **Böyle bir durumda nasıl bir yol izlersiniz? Veteriner hekimliği mevzuatı ve meslek etiği açısından yorumlayınız.**

VAKA 3- İYİ NİYET

- Büyük bir şehirde beş yıldır bir hayvan hastanesinde doktor veteriner hekim ünvanıyla çalışıyorsunuz. Bir gün Ayşe Hanım üç yaşında erkek köpeğini kısırlaştırma isteğiyle kliniğinize başvuruyor. Köpeğin aşı karnesine bakıyorsunuz ve çipini kontrol ediyorsunuz. Aldığınız anamnez doğrultusunda ve aşı karnesini kontrol ederek tüm aşılarının yapıldığını, daha önce bilinen herhangi bir sağlık problemi olmadığını, hiçbir operasyon geçirmedeğini öğreniyorsunuz. Ayşe Hanım, köpeğini şehir değişikliği nedeniyle eski veteriner hekimine götüremediğini, bundan sonra tüm kontrolleri için sizi tercih edeceğini bildiriyor. Muayene sırasında iyi iletişim kuruyorsunuz ve Ayşe Hanım sizin ilginizden memnun kaldığını söylüyor. Hayvanın genel muayenesini yapıyor ve birtakım testler için kan alıyorsunuz. Laboratuvar sonuçlarına göre operasyonun ne zaman olabileceğini konuşmak üzere Ayşe Hanım’a ertesi gün için randevu veriyorsunuz. Ertesi gün, muayene saati gelmesine rağmen Ayşe Hanım ve köpeği kliniğinize gelmiyor, ancak akşamüstü sizi arayıp özür dileyerek neden gelemediğini açıklıyor. Köpeğiyle öğlen köpek parkında oynarken, bir çocuğun köpeğine yumruk büyüklüğünde bir taş attığını, köpeğin de taşı tenis topu zannedip havada yakalamaya çalıştığını, ancak taşın köpeğin suratına ve burnuna çarparak burnunu kanattığını bildiriyor. Sonrasında Ayşe Hanım çocuğun ailesini bulmaya çalışırken ve köpeğini sakinleştirmeye çabalarken randevuyu kaçırdığından bahsederek gelemediği için sizden tekrar özür diliyor. Siz Ayşe Hanım’a telefonda laboratuvar sonuçlarını açıklıyorsunuz. Kan değerleri, karaciğer ve böbrek değerlerinin normal sınırlarda olduğunu, kanda herhangi bir enfeksiyona rastlanmadığını ve ertesi gün için operasyonun gerçekleştirilebileceğini söylüyorsunuz. Ayşe Hanım operasyonun iki gün sonra olmasının kendisi için daha uygun olduğunu bildiriyor ve siz de programınızı bu tarihe göre güncelliyorsunuz. İki gün sonra sabah erkenden geldiklerinde Ayşe Hanım size “eti sizin, kemiği benim” diye gülerek espri yapıyor ve operasyon sırasında ufak bir işi olduğu için oradan ayrılacağını ama akşamüstü kliniğe uğrayıp köpeğini göreceğini söylüyor.
- Operasyon öncesinde endotrakeal tüp takarken, köpeğin ön kesici dişlerinden birinin Ayşe Hanım’ın bahsettiği olayda kırıldığını ve bir parçasının diş etine battığını görüyorsunuz. Bu parçayı çıkartmanızın zor olduğunu, ancak diş çekerek bu parçanın çıkartılabileceğini fark ediyorsunuz. Bu durum için sekreterinize haber verip Ayşe Hanım’ı aramasını, köpeğin dişinin çekilmesi için izin almasını istiyorsunuz. Hali hazırda anestezi altındayken bu işlemin yapılmasının köpek için yararlı olacağını düşünüyorsunuz. Sekreteriniz, üç-dört kez Ayşe Hanım’ı aramasına ve mesaj göndermesine rağmen Ayşe Hanım’ın dönüş yapmadığını söylüyor. Bu sırada kısırlaştırma işleminiz bitiyor. Köpeği uyandırmak ve dişinin çekimi için başka bir güne randevu vermek gerektiğini düşünüyorsunuz. Ancak yanınızdaki veteriner hekim arkadaşınız, hasta

VETERİNER HEKİMLİĞİ

MEVZUAT VE ETİK AKIL NOTLARI

ARADIĞINIZ TÜM TIP KİTAPLARI BU ADRESTE

www.guneskitabevi.com

GENEL DAĞITIM

GÜNEŞ TIP KİTABEVLERİ

ANKARA

M. Rauf İnan Sokak No: 3
06410 Sıhhiye / Ankara
Tel: (0312) 431 14 85 • 435 11 91-92
Faks: (0312) 435 84 23

İSTANBUL

Gazeteciler Sitesi Sağlam Fikir Sokak
No: 7 / 2 Esentepe / İstanbul
Tel: (0212) 356 87 43

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. İskele Sokak
No: 4 / A Kadıköy / İstanbul
Tel: (0216) 546 03 47

Türkiye'nin her yerinden...

0505 734 13 13

